

KODA ATÄT-BABAT MAKSYŽ CÖRAST SÄKOJ KEĽS TONAVTNEME| Makar Evsejev. Ęrzän jovkst

---

Ęriř-ařtiř atät babat kavonest. Uli synst ve cörast. Syň kortyř atät-babat: „Mezes miň tonavcynek cöranok — sokamo ěli moramo?”

Babař meri: „Tonavcynek deräj sokamo, pek son jařavi, — tonavcynek luři moramo.”

Atäř meri babasteň: „Moramo tonavtomodo, tonavcynek luři säkoj keĽs.”

Ansäk istä kortař, sař tenst ve atine i meri: „Maksynk moneň cörank tonavtleme, mon kolmo ies ěřva mezes tonavca. Tonavtumaň kis kectěnk mezejak a sajan, kolmo iede mejle moĽ kisěnzě — sodasak, — toň uli, a sodasak — moň uli.”

Maksyž cörast se atästeň tonavtneme. Vasnä son tonavytze cöranř raznoj lomaneň keĽs, mejle tonavytze skotinaň keĽs i narmuneň keĽs. Cörař kolmo ies tonać, atädonřkak lamo sodamo karmař. Son sodyze, kona řkane tetäzo sy, liř ki langozonzo i meri tenzě: „Tetäj, koda ton paćkodät, atäř tejsamiž minek vasnä sokolks. Sonzě moň koňdät tonavnicänzo komř vejksě, mon koloňgemeňcän. Son noldasamiž minek kardajs, miň valktanok ve řerdine lanks. Mon ulän viř jondo kolmoceks. Mejle tejsamiž minek ve ponaso ajgorks. Artlivcamiž, artlivcamiž vese, řac ladäsamiž. Ton vanok, mon viř pilem ćaravca. Kolmocede tejsamiž minek gulřaks. Miň livtnitänok, livtnitänok — valktanok ve řerdine lanks. Mon ulän kerć jondo kolmoceks.”

Jovtyňze neň cörař tetänřteň, teevř gulřaks i tuř mekev atästeň.

MoĽ tetäř atästeň. Atäř teinze vese tonavnicänzo sokolks i noldynze kardajs. Syň livtnesř, livtnesř kardazonř velřska — valksř ve řerdine lanks.

Atäř meri cörař tetänřteň: „Sodyk, kona tonř cörat tesě.”

Tetäř vannoř, vannoř — nevć kolmoce sokolř lanks dy meri: „Vana te moň cöram!”

Mejle atäř teinze vese tonavnicätneň ve ponaso ajgorks. Ajgortně artneřř, artneřř kardazganř — lotkařř vese ve řac. Atäř vetize tetänř ikelest i meri: „Sodyk, kona tesě tonř cörat!” Tetäř ajgortněň jutksto-jak sodyze cöranzo.

Kolmocede teinze atäs vese tonavnicänzo guľkaks. Guľkaŋne livtneš, livtneš kardazonť velkska — valkst ve žerdine lanks. Atäs meri cöraš tetänstěň: „Sodyk, kona tonť cörat tesě.”

Tetäs guľkaŋneň jutksto-jak sodyze cöranzo i saize kudov.

Moliť kijava. Livti karšost krenč. Krenčes meš tago meš ěš keľsěnzě cörašteň i tuš mekev livtäž.

Tetäs kevstize cöranť: „Meš krenčes kortaš martot?”

Cöraš meri: „Mon a jovtasa tenť, meš son kortaš, a to ton paňsamak kudostot.”

Tetäs meri: „Mejš paňdän? moň lija tricämgak araš.”

Cöraš jovtyze tetäšteň, meš tenzě kortaš krenčes: „Vana meš krenčes kortaš: ton, kolä, moň pilgeň šlämo vedem simsak.”

Tetäs kežijavc cöranť lanks i panize vakstonzo.

Cöraš tuš virev. Muš toso kudyne i sovaš ěžěnzě. Kudosonť ěriť kolmo cörat: veť syň lomať, čit velävyť narmuňks: vejkes — sokolks, omboces — krenčeks, kolmoces — ozäzoks.

Valške sokolš meri cörašteň: „Azö velävt mastoron peřka a mon ojmsän.”

Cöraš ěškevs mastorov, teevs sokolks i tuš livtäž; velävyze sokolš mastoronzo, čokšne mekev saš kudosteň. Omboce čistěň kučize cöranť krenčes ěš mastoronzo peřka velävtomo. Cöraš velävyze krenčěň mastorost-kak.

Kolmoce čistě kučize ozäzoš ěš mastoronzo vanmo, sonzě mastorzo kemeň mastoroň troks ulneš.

Cöraš tuš. Molmestě nejš son inäzoroň kudo. Sovaš kudonteň. Kudosonť ašti ansäk ve inäzoroň tejteř: sonzě tetäzo i jalaksonzo tuš vese vojnas. Cöraš kevstize tejteřst: „Mezeňgis tetät vojviti?”

Tejteřs meš: „Ějšěň siloj sai niks apak lemt inäzoroň cöra, tetäm a maksy ěsněň. Teň kuvalma vojviti.”

Cöraš velävyze ozäzoň mastorst. Saš kudosteň i meri jalgaŋneneň: „Mon nej tujan vakstonk.”

Jalgatne merít: „Tujat — a kiřttädyž, a tujat — a pańdädyž. Ansäk davajte eş jutkovanok val puttanok: ki eştědenek jomi — vejkeń-vejkeń vešnima.”

Tejst nilenest nalt, teškstyze ěrva cöraś eş nalonzo, peznavyž stenas i cöraś tuś vakstost.

Son moĺś victě vojnasteń. Vojnasont inäzoroś vešni lomań: „Ki moli moń mastorozon mekev-vasov kolmo ies sörmań kisě, seneń makssa niks vejvine tejterem.”

Liś ve ěneral i meri inäzorošteń: „Mon molän, i kolmo ies mekev san.” Inäzoroś kučize sonzě. Mejle moĺś cöraś inäzoroś ikelev i meri: „Mon avoĺ kolmo ies — kolmo časos mekev-vasov jakan mastorozot i sörmat tenť kandan.”

Inäzoroś kučize sonzě-jak. Cöraś tuś. Pačkoć inäzoront kudozonzo, čas-kak škaś eş jutak; sovaś kudosteń i meri tejtersteń: „Moń tetät kučimem sörmań kisě.” Tejterś kevsni eşněnzě: „Ton koda syť kemeń mastoroń trokska?”

Cöraś meri tenzě: „Mon sokolks livtäž syń.”

— A lijaks mezeks-kak mařtat prät tejneme?

Cöraś meri: „Mon mařtan oštö prän tejneme krenčeks i ozäzoks.”

Tejterś targaś pulostonzo kolmo tolgat: sokoloń, krenčeń i ozäzoń tolga i maksynze tenzě sörmatneń.

Cöraś sainze sörmatneń i tuś mekev. Alamodo eş pačkott vojnasteń — vany škaś ansäk kavto čast jutaś. Muś lišmine. Simś, jarcaś lanksonzo i mać ojmseme.

Se ěneralś, kona tušknoś sörmatneń kisě, muize sonzě; kerize udomsto pränzo; targinze potstonzo sörmatneń, moĺś inäzorošteń i maksynze tenzě.

Prädyž vojnanť i murdaśť vese eş mastorozost. Inäzoroś meri tejterenstěń: „Mon, tejterem, maksyten mirđeneń te ěneralsteń: vojnańť škane son sakšnoś kudov moń sörman kisě.”

Tejterś meri tetänstěń: „Mon, tetäj, a molän teneń niks: tonť sörmatneń mon maksniń avoĺ teneń.”

Inäzoroś meri tejtersteń: „Kengelät, tejterem, — moń sörmatneń te kandyńze, maksyńze ten kedežěń.”

Se cöranť stenas kadož nalstonť, kodak sonžě pränzo kerize ěneralś, karmasť čudme veřť i syjť. Jalgatne tusť sonžě vešnemenžě. Vešnesť, vešnesť, muiž kemeň mastoroň tombalđe. Vanyť präzo keräž. Kancť kuly-vedť i živoj vedť. Valyž kuly vecěňť — präzo pedäs. Valyž živoj vecěňť — velmes cöraś, — stäs piłge lanks i meri jalgatneneň: „Ěh, znärs mon udyň!” Jalgatne meriť tenžě: „Miň avolđež mujderäk, pingezěť udovleť teske, — präť-kak tonť keräzel!”

Son varčize potmonzo — sörmatne poconzo arasť. Sestě son čarkoć, što se ěneralś pränzo kerize. Son jovtyze jalgatneneň, koda tevś ulneś. Jalganzo meriť tenžě: „Koli istämo teveť, azö sede kurok inäzorošteň, miň tujďanok kudov.”

Cöraś tuś i moľś inäzorošteň. A toso ěneralś siloj sai inäzoroň tejteřsěňť niks. Tejteřś ěneralśť ěsně kevsni: „Koli ton sakšnyť sörmatneň kisě, jovtnik, — koda sakšnyť.”

Ěneralś meri: „Mon laste sakšnyň.”

Tejteřś meri: „Kengelät, — mon sörmadyja, koda sakšnosť sörmatneň kisě.”

A cöraś kineň-gak prä ěž nevtť, — nevtize ansäk pränzo tejteřsteň. Tejteřś teřdize cöranť i meri tetänstěň: „Tetäj, sörmatneň sainze moň kectě vana te lomanś.” Inäzoroś meri cörašteň: „Ton sakšnyťderäj sörmatneň kisě, mejś ino tonś moneň ězi makst?”

Cöraś meri inäzorošteň: „Mon pačkodiň malazot — škaś kavto čast-kak ěž jutakšno, a martot ladäzeľť kolmo čast, seks mon ěziň makst tenť sörmatneň; muiň liśmine, jarcyň-simiň lanksonzo i madiň ojmseme. Udomsto muimem te ěneralś, kerize udomsto präť, sainze pocton sörmatneň i maksynze tenť.”

Inäzoroś meri tenžě: „Prät keräž ulneśderäj, koda ino ton velmiť?”

— Moň velmevtimiž jalgan.

Cöraś meri: „Ěräviňderäjť, mon tusyň synst.”

Inäzoroś merś tenžě: „Azö, tui.”

Cöraś tuś i tuinze jalgatneň: „Tyň velmevtink te cöranť?”

Syň meřśť: „Miň velmevtinek.”

Inäzoroś kevstize cöranť: „Koda ton kolmo časos mekev-vasov sakšnyť moň mastorozon?”

Cöraš teevs sokolks i meri inäzorošteń: „Vana koda mon sakšnyń kolmo časos.”

Tejtefs meri tetänstěń: „Son, tetäj, lijaks-kak mašty pränzo tejneme.” Tejtefs livtinze cöranť pulosto targaž kolmo tolgatneń i konań pucazo — ladi.

Inäzoroš ernalst pränzo kerize, tejterenzě maksyze se cörašteń niks, i maksyze tenzě vese mastoronzo.

Ėräst kuaťs a kuaťs. Saš cöranť tetäzo jalganzo marto purnamo se mastorošteń. Cöraš, kodak neize tetänzo, sodyze, a tetäs esse sodak sonzě. Sovavtynze cöraš ęstenzě udomo synst. Andynze, simdińze i mactinze. Veneń kańc syrneń vakanso pure, putyze stolanks i meri tenst: „Syńderäj veť simenk, te vakanstonť simede.”

Mejle cöraš šlinze piłgenzě sijań vakanso i mać. Veť tetäńť saš simezě. Puredent simme son ęz smeja, saize piłgeń šlämo vect i karmaš simme. Cöraš neize sonzě i meri: „Tetäj, ilä simť te vetentť, mon piłgeń šliń ęšněnzě, mon tonť cöratan, konań ton panik kudostot.”

Kučs cöraš lomať avanzo kis. Tuiž avanzo-jak i čečemeń čis ęriť vejsě.

Makar Evsejev. Ėrzän jovkst // Purnyńze M.E. Evsejev — Moskva: SSSR-ęń Narotněń centralnoj izdatelstvaš, 1928

